

การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทย

นางเพ็ญจันทร์ หัพประเสริฐ

ศูนย์วิทยบริพาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974 - 564 - 861 - 2

ก.๑๖๙๑๗๘๕

009531

Historical Analysis of Practices in Thai Compulsory Education

Mrs. Phenchan Tupprasert

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Foundations of Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

ทัชช์วิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามมังกรของไทย

ชื่อนิสิต นางเพ็ญจันทร์ พัฒนารัตน์

ภาควิชา สารคดีภาษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์คุณดวงเดือน พิกาลบุตร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... กรรมบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บรรพินทร์ สังกุล)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ลินลี หวานแท)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ คุณดวงเดือน พิกาลบุตร)

ศูนย์วิทยวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามบังคับของไทย

ชื่อนิสิต นางเพ็ญจันทร์ ทักษะเสริฐ

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ คุณดวงเกื้อ พิศาลบุตร

ภาควิชา สารคดีศึกษา

ปีการศึกษา 2528

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาและวิเคราะห์ วิวัฒนาการ แนวความคิด นโยบาย และโครงสร้างการจัดการศึกษาตามบังคับของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2464 – 2520 เพื่อชี้ให้เห็นถึงเรื่อง นโยบาย แนวความคิด ปัญหา อุปสรรค ความสำเร็จ และความผิดพลาด ในการจัดการศึกษาตามบังคับของไทยอย่างซึ้งเจน อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษา ตามบังคับของไทยให้ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น และช่วยลดความสูญเปล่าทางการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

จากการวิจัยพบว่า นโยบายการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของไทยในช่วง ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองและหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบประชาธิปไตย จนถึงระยะหลังสุดกรณีโลกครั้ง 2 (พ.ศ. 2414 – 2494) นโยบายการจัดการศึกษาของ ไทยมุ่งส่งเสริมความต้องการทางการเมืองหรือความต้องการของรัฐ คือ ผลิตคนเพื่อเข้ารับราชการ ในระยะต่อมา มีนโยบายจัดวิชาชีพให้เรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อบลูกรังหรือให้ผู้เรียนสนใจ ประกอบอาชีวศิริสื่อ ฯ นอกเหนือจากการรับราชการ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาให้คนไทยตระหนัก ในการประกอบอาชีวศิริสื่อ ฯ ซึ่งนับวันจะหากไปอยู่ในมือของชนชาวชาติ การจัดการ ศึกษาสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาชาติน้อย ฯ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหา ให้ลุล่วงไปได้ เนื่องจากองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ครุยวัสดุ ฯ จึงไม่เอื้อต่อการฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะที่จะนำไปใช้ได้จริง

ในระยะหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (ก.ศ. 2475 – 2494) นโยบายการจัดการศึกษาตามคันของไทยมุ่งขยายการศึกษาทางด้านปริมาณอย่างเห็นได้ชัด เทื่อส่องท่อพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแห่งคืนสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 ผลการดำเนินงานสามารถประกูลดึงโรงเรียนประชาบาลให้ครบถ้วนทุกตำบลใน พ.ศ. 2478 แต่ คุณภาพของนักเรียนยังอ่อนล้าในระดับต่ำ การจัดการศึกษาที่ผ่านมา มุ่งสนองต่อความสำเร็จทางการเมืองมากเกินไป ทำให้เกิดภัยทางการสูญเสียทางการศึกษา คือ ขาดคุณภาพและลิ่งที่เรียนไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตเท่าที่ควร

ในระยะหลังสังคրามโอลิมปิกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2494 – 2503) นโยบายการจัดการศึกษาของรัฐมุ่งปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา ให้น่าวิธีการ หลักการ ทฤษฎี การจัดการศึกษา จำกัดวงประเทศาบทคล่องไช แล่นำมาใช้ในประเทศไทยนี้ พ.ศ. 2503 คือ จัดการศึกษาส่วนต่อความต้องการของสังคมและบุคคล แทการนำแบบอย่างของทางประเทศมาใช้เป็นลักษณะการลอกเลียนแบบ ไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมไทย การจัดการศึกษาจึงไม่ให้ความที่กำหนดโดยมายไว้ และไม่ส่องต่อการดำรงชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง การลงทุนเพื่อการศึกษาจึงได้ผลไม่คุ้มค่าเท่าที่ควร

ในยุคปฏิรูปการศึกษา รัฐได้แสวงหาแนวทาง การจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่สำคัญ ไม่ใช่แค่ในส่วนของการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาใหม่ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ มนุษยวิทยา การวิเคราะห์การจัดการศึกษาของตนเองในอดีต ตลอดจนการจัดการศึกษาในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาใหม่คุ้มค่ามากที่สุด วิธีการจัดการศึกษาในยุคนี้จึงมีลักษณะการนำศาสตร์ การศึกษาเปรียบเทียบในระยะที่ 3 คือ ระยะวิเคราะห์ มาใช้ โดยเชื่อว่าแนวความคิดใหม่นี้จะลดความสูญเสียทางด้านการศึกษา เน้นคุณภาพชีวิต ของคนไทยให้สูงขึ้นได้

ผู้นำร่วมยุคสมัย

ในการนำศาสตร์ การเปรียบเทียบมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาของไทยนั้นพบว่า โครงการศึกษาฉบับแรก คือ โครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2441 ได้นำเอาเก้าโครงการรูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยอังกฤษมาประยุกต์ใช้ ต่อมาก็ปรับปรุงโครงการศึกษาของชาติใหม่ เป็นโครงการศึกษา พ.ศ. 2445 ซึ่งอาศัยข้อมูลจากแผนการศึกษาชาติของประเทศไทยที่มุ่งมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง วิธีการนำแผนการศึกษาจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ ทรง กับกระบวนการของศาสตร์การเปรียบเทียบระยะที่ 2 ที่เรียกว่า ระยะหน้าย (Prediction)

พุทธศักราช ๒๕๔๒ คือ นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การชำนาญคิทเที่ยขององค์การสหประชาชาติในการปรับปรุงดูแลการศึกษา - โครงการให้ความร่วมมือ และร่วมทำโครงการทดลองจัดการเรียนการสอนแผนใหม่ที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระบบการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาพัฒนาการ (Progressivism) ซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาการศึกษาแนวใหม่ในปัจจุบัน

การจัดการศึกษาของไทยในระยะหลังสุดคราวนี้ 2 นี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ได้เริ่มนิวอีหรือกระบวนการของการศึกษาเปรียบเทียบเที่ยบมาใช้ในการจัดการศึกษา กล่าวคือ การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๙๔ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นกระบวนการของการศึกษาเปรียบเทียบระดับที่ ๑ คือ ระดับข้อมูล การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นกระบวนการของการศึกษาเปรียบเทียบระดับที่ ๒ (ระยะท่านนาย) กับระดับที่ ๓ (ระยะวิเคราะห์) ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาโดยอาศัยหลักวิชา และพื้นฐานทางสังคม การปฏิรูปการศึกษาโดยวิธีการคัดกรองล้ำชั้นนั้น ในยุคนี้มีความเชื่อว่า สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามความต้องการของสังคม และบุคคล ซึ่งสอดคล้องทุกการดำเนินชีวิต ในสังคมปัจจุบันได้จริง การลงทุนเพื่อการศึกษาของรัฐจึงให้ประโยชน์คุ้มค่าทั้งของรัฐบาลและส่วนบุคคล

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การศึกษาเปรียบเทียบเป็นศาสตร์ที่จำเป็นต้องนำมาใช้เป็นหลักในการกระบวนการปฏิรูปการศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคต

ศูนย์วิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Historical Analysis of Practices in Thai Compulsory Education

Name   Mrs. Phenchana Tupprasert

Thesis Advisor   Professor Khun Duangduen Bisalputra

Department   Foundations of Education

Academic Year   1985

ABSTRACT

This thesis aims at studying the development concepts, policies, and the structure of the Thai compulsory education between the years 1921 - 1977. Its main purpose is to examine extensively into the government policy: the concepts, the difficulties, the successes and failures of compulsory education, which, in turn, will be useful in helping our attempt to make educational reform achieve its aims more fully, and will be a way to reduce educational losses.

From this study, it is found that the educational policy of the Thai school system before the form of government was changed into democracy in 1932 to the period after World War II (A.D. 1871 - 1951) aimed at answering the needs of politics and government — to train students to become civil servants. Later on, there was a policy to incorporate vocational subjects into primary education in order to motivate students to be interested in independent jobs other than entering government service. This policy was a way of helping people

to realize the importance of traditional jobs; otherwise, these jobs would soon have been in the hands of foreigners. Education at that time was changing quite often to solve the problems that arose. However, these changes were ineffective since there were many factors which obstructed change for the better, such as the problems based on curriculum, the teaching and learning process, and unqualified teachers. As a result, such changes did not help students to gain practical skills.

After the form of government had been changed to democracy (A.D. 1932 - 1951), the government policy on compulsory education in Thailand clearly put a stress on quantity in response to the demand of the 1932 Temporary Constitution of Siam. The result was that the government was able to open local government schools in all districts by the year 1935. However, despite this large amount of schools, the student's achievement was poor. An obvious reason for this was that the government aimed too much at fulfilling political aims. This resulted in educational losses, such as the lack of quality, and a learning experience that did not help the learners to improve their living standards as had been expected.

During the period after World War II (A.D. 1951 - 1960), the government policy on compulsory education was to improve the quality of education. The government, therefore, brought the methods, principles, and theory of foreign education into use in 1960, aiming to fulfill the needs of individuals and society. But, since the implementation of foreign educational concepts into the Thai system was a mere copy of the original, and was not at all adapted to suit

the existing conditions and the Thai culture, it did not achieve its purpose — it did not help the learners in their lives after they left school. Again, the educational investment at that time did not produce worthwhile results.

During the age of educational reform, the government tried to find ways to make education more effective. It incorporated all kinds of necessary disciplines, such as psychology, sociology, economics, and anthropology; it analysed educational planning in the past; and it included foreign educational plans as guidelines for making the Thai educational system as beneficial as possible. Thus, it seems clear that the third stage of comparative study — the analysis — had been adopted in educational planning in this period, hoping that this method would help reduce educational losses, and would also help improve the quality of life of the learners.

As a result of adopting the comparative study in educational planning in Thailand, the Thai First National Education Scheme was established in 1898. This education scheme was an adaptation of the English educational system. Later there was a reformation of the national education scheme, and this resulted in the 1902 National Education Scheme. This new scheme was mainly based on a thorough study of the Japanese national education scheme. The method of establishing the national education scheme in this way, therefore, falls within the second stage of the comparative study called predictions.

After World War II, from the year 1951 onwards, Thailand received assistance from the United Nation's Specialized Agency to

improve the quality of Thai education. This was to carry out an experimental project on new methods of teaching and learning at Chachoengsao Province, using the progressivism theory, the foundation for our modern education.

It should also be noted that after World War II Thailand started to employ the methods and processes of comparative study in educational planning. This can be clearly seen from the 1951 National Education Scheme and the 1960 National Education Scheme, which obviously fall into the first stage of the comparative study — the borrowing stage, the 1977 National Education Scheme, which matches the second stage — the prediction stage — and the third stage — the analytical stage. This method of educational reformation is a reformation firmly based on a practical, theoretical and social background. It is believed that the reformation based on a comparative study can fulfill the needs of individuals and society, which in turn, can provide practical skills needed for the learners to have good lives. The educational investment, thus, should produce worthwhile results for both the individuals and the government.

Therefore, it can be concluded that comparative study is essential to the process of educational reform, both for the present and the future.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ คุณดวง-เดือน พิทักษ์บุตร อาจารย์ผู้ควบคุมการทำการวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องทั่งๆ ที่วิจัยรู้สึกชำนาญในความกรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

อนึ่ง ศูนย์ขอขอบพระคุณ ม.ล.ป.น. มาลาภุล และ ดร. กอ สวัสดิ์พาณิชย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้ให้ข้อมูลประกอบการทำการวิจัย อาจารย์สมใจ เชี่ยวสต ที่ได้ให้กำลังใจและช่วยเหลือมาโดยตลอด อาจารย์สุวิสา วิลัยรักษ์ สำหรับการพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มโดยสัญญาณ และขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการทำการวิจัยด้วยดีตลอดมา

เพ็ญจันทร์ พัฒนารัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อภาษาไทย ๔

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ๘

กิตติกรรมประกาศ ๙

สารบัญตาราง ๙

สารบัญภาพ ๑๐

บทที่

๑ บทนำ ๑

    ความเป็นมาและความสำคัญของน้ญหา ๑

    จุดมุ่งหมายในการวิจัย ๕

    ขอบเขตการวิจัย ๕

    วิธีดำเนินการศึกษาและข้อมูลที่ใช้ ๖

    แหล่งที่ใช้ในการศึกษาศึกษาที่สำคัญ ๖

    เอกสารที่ใช้ในการศึกษาทั่วไป ๖

    การดำเนินงานและการวิเคราะห์ข้อมูล ๙

    ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ๑๐

๒ การจัดการศึกษาตามที่ระบุภาระก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

พ.ศ. ๒๔๗๕ ..... ๑๑

    การจัดการศึกษาของไทยในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนตน ๑๑

    การติดต่อกันต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของไทย ๑๙

    การจัดการศึกษาเป็นระบบโรงเรียน ๒๑

    การจัดการศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานและแนวความคิดในการจัด

    การศึกษาภาคบังคับ ๒๗

บทที่	หน้า	
การศึกษาภาคบังคับในสัมยัพธนបາທສມເຕີຈພຣະມງຖຸງເກລ້າເຈາອຍຫວ່າ 51		
ผลการจัดการศึกษาภาคบังคับระยะก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง		
พ.ศ. 2475		71
3 การจัดการศึกษาภาคบังคับหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบ		
ประชาธิปไตยในช่วง 15 ปี (พ.ศ. 2475 - 2490)		100
นโยบายการจัดการศึกษาภาคบังคับของคณะราษฎร		103
สัมฤทธิผลในการจัดการศึกษาภาคบังคับในช่วง พ.ศ. 2475 - 2490		125
4 การจัดการศึกษาภาคบังคับหลังสังคրាវໂລກຮຽນທີ 2 ในช่วง 25 ปี		
(พ.ศ. 2490 - 2515)		152
นโยบายการจัดการศึกษาภาคบังคับของไทยในช่วง		
พ.ศ. 2490 - 2515		152
ความรวมมือและความช่วยเหลือทางด้านการศึกษาจากต่างประเทศ		
ในช่วง 25 ปี (พ.ศ. 2490 - 2515)		176
การดำเนินการขยายการศึกษาภาคบังคับ		
สัมฤทธิผลในการจัดการศึกษาภาคบังคับในช่วง 25 ปี		
(พ.ศ. 2490 - 2515)		197
บัญหาและอุปสรรคการพัฒนาคุณภาพการศึกษา		204
5 แนวทางการจัดการศึกษาภาคบังคับในระยะวางที่ฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา		
(พ.ศ. 2516 - 2520)		220
นโยบายทางด้านการศึกษาของคณะรัฐบาลชุดแรก ฯ ในระยะ		
พ.ศ. 2516 - 2520		221
บัญหาและความจำเป็นที่จะห้องปฏิรูปการศึกษา		228
การดำเนินการปฏิรูปการศึกษา		242
ผลสัมฤทธิ์และบัญหาการจัดการศึกษาภาคบังคับในช่วง		
ปี พ.ศ. 2516 - 2520		258

บทที่		หน้า
6 สรุปและขอเสนอแนะ	272	
การจัดการศึกษาและกิจกรรมประจำปีพุทธราชบัณฑิตประดมศึกษา		
พ.ศ. 2464	273	
การจัดการศึกษากำลังศักยภาพเยาวชนส่งเสริมสังคมโลกครั้งที่ 2		
(พ.ศ. 2464 – 2484)	274	
การจัดการศึกษากำลังศักยภาพเยาวชนส่งเสริมสังคมโลกครั้งที่ 2		
(พ.ศ. 2484 – 2515)	276	
การจัดการศึกษาในแบบปฏิรูปการศึกษา	277	
ขอเสนอแนะ	281	
บรรณาธิกร	283	
ภาคผนวก	301	
ภาคผนวก ก.	302	
ภาคผนวก ข.	315	
ภาคผนวก ค.	328	
ภาคผนวก ง.	331	
ประวัติผู้เขียน	336	

ศูนย์วิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนเพิ่มของโรงเรียน นักเรียน และครู ในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2458 – 2468) โรงเรียนรัฐบาล ประจำมาล และรายวาร์ ...	68
2	แสดงจำนวนเพิ่มของนักเรียนหญิงในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2458 – 2468)	69
3	เปรียบเทียบระบบการจัดเรียนในระดับประถมศึกษา (พ.ศ. 2435 – 2475)	77
4	จำนวนเงินค่าใช้จ่ายที่เก็บได้ในปี พ.ศ. 2465 – 2468	98
5	ยอดคงประมาณรายหัวของเด็กต่อเดือน พ.ศ. 2465 – 2468	99
6	จำนวนตำแหน่งที่ปรารถนาให้พระราชนัญญัติประถมศึกษาแล้ว (นับถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2468)	112
7	จำนวนตำแหน่งที่ปรารถนาให้พระราชนัญญัติประถมศึกษา จาก พ.ศ. 2475 – 2478	127
8	จำนวนนักเรียนเข้าประถมสามัญในโรงเรียนทุกประเภท แยกเป็นรายชั้น และจำนวนนักเรียนที่สอบໄอิ ได้เข้าประถมศึกษา จาก พ.ศ. 2475 – 2485	130
9	จำนวนครูในโรงเรียนทุกประเภททั่วพระราชอาณาจักร จาก พ.ศ. 2475 – 2485	133
10	จำนวนนักเรียนโดยเฉลี่ยต่อครู 1 คน ในโรงเรียนทุกประเภท จาก พ.ศ. 2475 – 2485	134
11	จำนวนนักเรียนเข้าประถมวิสามัญ (ป. 5 – 6) ในโรงเรียนทุกประเภท ทั่วพระราชอาณาจักร จาก พ.ศ. 2475 – 2480	144
12	อัตราเวลาเรียนและรายวิชาตามหลักสูตรขั้นประถมศึกษา พ.ศ. 2480	147

ตารางที่

หน้า

13	จำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียนในโรงเรียนประจำปีและเทศบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 – 2500	164
14	รุ่วของครูในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2504 – 2515 (ทุกช่วง ๓ – ๔ ปี)	202
15	จำนวนโรงเรียนครูคนเดียว จำแนกตามเขตการศึกษา ปีการศึกษา 2514 – 2515	210
16	อัตราส่วนร้อยละของค่าน้ำที่ขยายภาระภาระบังคับต่อหัวบ้านทั่วประเทศ จำแนกตามเขตการศึกษา ปี พ.ศ. 2506 – 2515	214
17	สัดส่วนร้อยละของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๕ ท่อนักเรียนชั้นประถม ปีที่ ๔ ในปีเดียวกัน จำแนกตามเขตการศึกษา ปีการศึกษา 2509 – 2515	218
18	เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนกับประชากรในกลุ่มอายุเป็นร้อยละ สำหรับชั้นประถมศึกษา (พ.ศ. 2510 – 2514)	241
19	แสดงการเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนในวัยเรียนกับประชากรในช่วงอายุ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ปี 2515 – 2519	263
20	ผลการสอบใบซองนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น จำแนกตามร้อยละ ของนักเรียนเข้าสอบ สอนໄโดยละเอียดชั้น ปีการศึกษา 2515 – 2519 รวมทุกสังกัด	265
21	ผลการสอบใบซองนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามร้อยละ ของนักเรียนเข้าสอบ สอนໄโดยละเอียดชั้น ปีการศึกษา 2515 – 2519 รวมทุกสังกัด	265
22	จำนวนครู และอาจารย์คิดเป็นร้อยละ จำแนกตามวุฒิ ปีการศึกษา 2515 – 2519	267
23	อัตราส่วนครูต่อนักเรียนในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2515 – 2519	270

สารบัญภาค

แผนภูมิที่

หน้า

- 1 แสดงสภาพการรุกรานต์สืบ แยกตามเชกจังหวัด 200

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย